

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พรรณพืชเขานินปุ่นในจังหวัดนครสวรรค์ ใน 7 พื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ เขาชนไก่ เขารอยเสือ ในเขต อ.ตากดี เขาขวาง เขาชายธง ในเขต อ.ตากฟ้า เขาหน่อ เขาหน้าผา ในเขต อ.บรรพตพิสัย และเขาหลวง ในเขต อ.เมือง โดยทำการสำรวจ ตรวจสอบ และจัดจำแนก คัดวิเคราะห์หาชื่อทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้มีปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ ซึ่งเริ่มสำรวจและศึกษาในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 และสิ้นสุดในเดือนกรกฎาคม 2551 รวมระยะเวลา 12 เดือน ได้ผลการศึกษา ดังนี้ คือ มีพรรณพืชทั้งหมดจำนวน 548 ชนิด และ 113 วงศ์ พบมากที่สุดคือ Leguminosae 76 วงศ์ รองลงมาคือ Euphorbiaceae 36 วงศ์ และใช้ประโยชน์ในการทำยาสมุนไพร 282 ชนิด นำไปใช้ประโยชน์ด้านอาหาร 42 ชนิด และนำไปใช้ประโยชน์ทั้งอาหาร+สมุนไพร จำนวน 42 ชนิด ขณะที่เหลือ 183 ชนิด นำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ขณะที่ผลการสำรวจความหลากหลายของพรรณพืชในแต่ละบริเวณพบว่า เขาชนไก่พบความหลากหลายชนิดสูงสุด รองลงมาได้แก่ เขาหลวง (507 และ 466 ชนิด) ตามลำดับ พบพืชชนิดใหม่ 2 ชนิด คือ *Strobilanthes fragrans* J. R. I. Woods (Acanthaceae), *Zehneria sphaerosperma* W.J. de Wilde & Duyfjes (Cucurbitae) พบชนิดที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ 2 ชนิด คือ *Buxus cochinchinensis* Pierre ex Gagnep. (Buxaceae), *Amorphophallus asterostigmatus* Bogn. & Hett. (Araceae) และพบชนิดที่มีรายงานการค้นพบครั้งที่ 3 ในไทย คือ *Euphorbia reniformis* Bl. (Euphorbiaceae) นอกจากนี้ยังค้นพบ *Tarenna chaveleri* Pit. เป็นครั้งแรกในประเทศไทยด้วย สืบเนื่องจากเขานินปุ่นเป็นแหล่งวัตถุดิบของอุตสาหกรรมไม้หินจึงมีการสัมปทานเพื่อการระเบิดเขาอยู่ทั่วไป ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายของพรรณพืช ชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์เขาที่มีความหลากหลายสูงในรูปแบบของวนอุทยาน โดยการผนวกเขาชนไก่และเขาขวางเข้าด้วยกันเป็นวนอุทยานถ้ำเพชรถ้ำทอง นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งเขาหลวงเป็นวนอุทยานเขาหลวงด้วย ส่วนเขารอยเสือและเขาชายธงในอำเภอตากดี และอำเภอตากฟ้า ชุมชนได้มีแนวคิดในการที่จะจัดตั้งเป็นป่าชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาพรรณพืชเขานิปปูนในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความหลากหลายของพรรณพืชและศึกษาการนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชนที่อยู่อาศัยโดยรอบ ซึ่งได้กำหนดพื้นที่สำรวจเฉพาะเขานิปปูนในจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งหมด 7 พื้นที่ ได้แก่ เขาซอนเตือ เขาขวาง เขาชายธง เขารอยเสือ เขาหลวง เขาหน่อ และเขาหน้าผา ซึ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ได้รับการอนุเคราะห์เครื่องมือ อุปกรณ์ และสารเคมีบางส่วนจากสาขาวิชาชีววิทยา และการสนับสนุนจากคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของสาขาวิชาชีววิทยา ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

หวังว่ารายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ นักเรียน นักศึกษา หากมีข้อผิดพลาดประการใดโปรดแจ้งให้ทราบด้วยเพื่อการปรับแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป

สุภาวรรณ วงศ์คำจันทร์

2 กันยายน 2551